Sigmund Telnes
Garvikstrodi 921
3840 SELJORD

NVE
Adresse'
Adresse
Epsot

Seljord, den 06.10.2019

VEDRØRENDE REVISJON AV KONSESJONVILKÅR FOR SUNDSBARM KRAFTVERK OG REGULERING AV SELJORDVANNET

Vi viser til befaring den 3 og 4 september 2019 i forbindelse med revisjon av konsesjonsvilkåra for Sundsbarm kraftverk. Det er gitt frist for tilbakemelding herfra til den 7 oktober 2019.
Siden reguleringen i forbindelse med Bøfossen, Oterholt og eventuelt framtidig Herrefoss, samt regulering av Sundsbarm, og kjøring av kraftstasjonen har konsekvenser for Seljordsvannet, må dette ses i sammenheng.

Historisk sett har Seljordsvannet hatt en normalvannstand på ca 116, 0 meter over havet. Dette er nedfelt i limnologiske atlas, og kan utledes av konsesjonsvilkåra fra 1944, der det står at Bø kommune kan senke vasstanden i Seljordsvatnet med 0, 5 meter, ned til minimum 115, 50 meter over havet.

Vi legger også ved et brev fra Sundsbarm kraftverk fra 11.12.1989 der de selv skriver at utgangspunktet for normalhøyden på Seljordsvatnet er 116,00 m o.h. Det fremgår også at laveste regulerbare høyde er LRV = 115,50, og høyeste regulerbare høyde HRV er 116,00.

Seljordsvannet har imidlertid stadig hatt en høyere vannstand de siste 20-30 åra, og det er ikke bare økt nedbør som er årsak til det. Dette medfører store ulemper for grunneiere og campingbedriftene rundt Seljordsvannet.

Det er flere tiltak som Sundsbarm Kraftverk /Skagerak Energi og Bø kommune har gjort, som har medført at Seljordsvatnet har blitt høyere, blant annet følgende:

1. Overføring av vann fra Morgedalsvassdraget
Overføring av vann fra Morgedalvassdraget, og inn til Sundsbarmvatnet. Dette medfører økt vanntilsig i Seljordsvatnet.

2. Ombygging av Bjønnåi/ Hønseåi (Brukes av og til 2 navn på denne elva)
Ombygging av Bjønneåi/ Hønseåi i utløpet av Seljordsvatnet rett ved luka i Hagadrag. Før gjekk Hønseåi sitt utløp ut i Bø elva rett ved Hagadrag. Ved ombygging har de svingt utløpet sterkt mot vest ut i Seljordsvatnet med den konsekvens at utløpet fra Hønseåi vil stuve utløpet fra Seljordsvatnet og øke vannstanden i Seljordsvatnet.

3. Ombygging av luka i Hagadrag

Det kom noen tørkesomre i etterkrigstiden som gjorde at Seljordsvannet blei tappa ned til 115,50, Det ble sagt at noen grunneiere fikk tørrlagte brønner langs vannet.

Bø kommune søkte etter de nevnte tørkesomrene om å få bygge om luka i Hagadrag med begrunnelsen, som det står i søknaden, at "den gamle luka ikkje var formålstjenleg" (sitat). Ved ombyggingen på slutten av 1970-tallet /begynnelsen av 1980-tallet ble luka bygd slik at toppen på luka ble liggende over en halv meter til en meter høyere enn den gamle. Den nye luketoppen fikk en maks høgde på 116, 45 meter over havet i følge kommunen. På grunn av vanlig vannføring og vatnets viskositet vil det i praksis si at Seljordsvannet ligger på et minimum på ca 116, 5 meter over havet ved vanlig vannføring nå. Dette er en halv meter over tidligere normalvannstand på 116,0 meter over havet.

Heving av luketoppen fra 116 m.o.h til 116, 45 m.o.h., har den konsekvens at vannstanden i Seljordsvannet blir vesentlig høyere enn 116, 0 m ved normal vannføring. Luka lå på ca 116, 0 meter over havet til å begynne med, men vi har gradvis opplevd at vannstanden er blitt høyere og høyere gjennom de siste 25-30 årene. Fra Sundsbarm kraftverks egne ansatte har vi fått høre at den nye luka til vanlig lå på ca 116,0 meter over havet de første årene, men at den etterhvert er blitt stilt høgere og høgere til en topp på 116, 45 meter over havet, og etter kommunestyre vedtak i Bø februar 2015 har den vært permanent på topp.

Under en gjennomgang av lukereglementet gjorde Bø kommunestyre et vedtak i februar 2015, og fikk seg forelagt følgende forslag til vedtak fra administrasjonen:

1. Luken i Hagadrag skal være stengt til enhver tid med mindre det måtte tappes for å sikre minstevassføringen på 3,5 m3 gjennom Hagadrag
2. Ulempene med dette forslaget vil være så små at det ikke er nødvendig å ta hensyn til de.

Begrunnelsen var ifølge saksutredelsene at dette var et krav i følge konsesjonsvilkårene til NVE. Det som imidlertid fremgår av vilkårene er at "luken skal være stengt under høgvannsperioder". Bø kommune trekker den konklusjon at luka må være stengt til enhver tid, noe vi klart anser for å ikke være en naturlig tolkning av vilkårene.

Det vises til at Bø kommune ikke har myndighet eller anledning til å endre konsesjonsvilkårene, eller vedta tiltak i strid med vilkårene, som her medfører at vannstanden blir hevet permanent. Dersom dette skulle vært mulig, så ville det blant annet innebære en omgåelse av erstatningsreglene.

Dette er en grunnleggende feil tolkning av konsesjonsbetingelsene, og punkt 2 i begrunnelsene er en arrogant bagatellisering av ulempene for de grunneierne langs Seljordsvatnet som blir rammet av dette vedtaket. Vedtaket kan ikke tolkes på annen måte enn at det medfører en oppdemming av Seljordsvatnet på permanent basis. Dette har vi fått bevis for ved at vi siden 1980 ikke har kunnet gå tørrskodd over på øyene utenfor nordsiden av Telnesøy. Noe vi kunne hver sommer fra vi var barn i 1950 til ut på 1980 tallet. Etter vår mening har ikke Bø kommune grunnlag for å vedta en permanent økning av Seljordsvatnet på denne måten.

4. Effektkjøring på Sundsbarm Kraftverk.
Da Sundsbarm Kraftverk ble anlagt, var det snakk om et vinterkraftverk, og at det skulle bli slutt på flomtilstandene i Seljordsvatnet. Men nå kjøres kraftverket hele året med det resultat at vannstanden i Seljordsvannet er mye høyere enn det vi er vant til, og at vannet er mye høyere gjennom hele året.

Effektkjøring betyr at Sundsbarm kjører kraftanlegget når det er gode priser, og dette kan skje også når det er høyt vann og vannstanden i utgangspunktet er over 116,50. Dette resulterer i at Seljordsvatnet ofte er nærmere 117 m. Et resultat av dette tror vi at vi fikk i forbindelse med flommen i 2015.

5. Gjengroing – rensing av utløp
Det er ikke tvil om at tilgroing i utløpet av Seljordsvannet er med å stuve vannet slik at vannet blir høyere fordi det ikke får renne ut. Sundsbarm skryter av at de driver flomforebygging ved å rense utløpet alle andre steder enn i Seljordsvannet. Hvorfor skulle det være annerledes her? Jo lavere Seljordsvannet er, jo større buffer har en ved plutselig nedbør. Slik det er nå, er denne buffer brukt opp. Da får vi det vi opplevde i 2015. En plutselig nedbør kombinert med kjøring av kraftverk resulterte i stor flom i Seljordsvatnet.

Campingplassene
Rundt Seljordsvatnet ble på 1980-tallet utført en storstilt utbygging av campingplasser og reiselivsbedrifter på bakgrunn av godkjente reguleringssplaner.

Alle campingplassene rundt Seljordsvatnet opplever at de mister mange mål areal ved at vannet kommer inn over utleiearealet vårt ved høyvann, som nå mer og mer oppleves som permanent.

Telnessanden har gjennom alle tider blitt brukt som utfartsted for bading og rekreasjon for lokal befolkning og turister. Telnessanden friluftsområde er klassifisert som regionalt friluftsområde med offentlig badestrand og har avtale med miljøverndepartementet, Telemark fylkeskommune og Seljord og Bø kommune. Det offentlige har store interesser i å holde området attraktivt for allmennheten.

Vi har 300 meter strandlinje mot vest og 150-200 meter mot øst. Når vannet er tilnærma normalt, har vi ca 15 meter dybde på strandsonen. Dette gir nødvendig areal for badegjestene, og vi har flere hundre gjester på de fineste dagene. Sommeren 2018 hadde vi besøk av over 20.000,- badegjester fra mai til september. Det kan være opptil 1000 badegjester på stranda, med flere hundre parkerte biler. Det strandarealet vi har, er nødvendig når vi har mange gjester på sommeren.

Når vannet stiger fra 116, 0 til 116, 50 meter mister vi 10 meter dybde av badestrandarealet. Det er ofte slik om sommeren at vannstanden er på over 116, 70 – 117 meter over havet. Dersom det i tillegg kommer ekstra nedbør samme perioden, stiger vannet ytterligere innover parkering, telt- og oppstillingsplasser, samt aktivitetsarealer. Ved oppdemming til 117, 50-118 meter over havet, mister vi så store arealer som ca 10 dekar utleieareal og hindrer vår mulighet til å planlegge over camping bedriftene rundt Seljordsvatnet:

Seljord Ferieland,
Seljord Camping,
Sanden Camping,
Garvikstrondi Camping
Hegna Camping og
Telnessanden Camping

vil alle miste mye areal ned mot vatnet, men Telnessanden er det stedet som vil miste mest areal. Vi regner med at mer enn 20 dekar av vårt camping, strand- og aktivitetsareal blir liggende under vann, ved høyere vannstand og særlig ved flomsituasjoner. Mer enn 50 plassenheter vil forsvinne ved en vannstand på 117, 5 til 118 moh. Vannstand på 117, 5 -118 vil lettere nåes dersom

normalvannstanden heves fra 116,0 til 116,50-117,0. Denne risikoen for ekstra høy vannstand gjør det umulig å planlegge på lang sikt. Klubber og interesseorganisasjoner, f eks Bobil og caravan klubber har etterhvert vegret seg for å bestille på grunn av at arealet er sårbart for flomsituasjoner.

Parkeringsplassen for daggjester blir også neddemt, og vi mister stor omsetning. Septiktanker ligger på ca 118 meter over havet, og plassen må stenges helt dersom flomvannet når opp til disse. Dette går også hardt ut over de faste gjestene som ikke har andre alternativer. Vi antar et årlig omsetningstap fra kr 800.000,- til 1, 5 millioner. En heving av flomutsatte arealer vil kreve oppfylling av 15-20.000 kubikkmeter masse, og vil kunne koste mellom 5-6 millioner ferdig lagt, og er helt urealistisk for en liten bedrift. Oppfylling av arealer kan likevel ikke kompensere for tap av strandarealet, som er Telnessandens største trekkplaster.

Samlet for alle campingplassene vil en oppfylling og kompensering ligge på ca 15-20 millioner kroner.

Møte på Seljord kommunehus i 2015
På forespørsel fra grunneierne rundt Seljordsvannet innkalte Seljord kommune inn til møte på kommunehuset etter flommen i 2015, for å diskutere lukeproblematikken i Hagadrag. Her møtte Bø og Seljord kommune, Sundsbarm kraftverk og campingnæringen rundt Seljordsvatnet.

Vi diskuterte konsekvensene av tidligere flommer i Seljordsvatnet, spesielt flommen i 1987 og 2015. Her påstod Sundsbarm at disse flommene var like store. Alle campingplasseierne protesterte fordi vi hadde sikre erfaringer på at flommen i 1987 var høgere enn i 2015. Sundsbarm trakk deretter påstanden, og erkjente at det hadde vært noe galt med måleutstyret i 1987, slik at de ikke fikk nøyaktig måling. Vi stiller etter dette spørsmålstegn ved om man kan stole på målingene til Sundsbarm/. Skageraks energis egen analyse om vannhøyden i Seljordsvatnet utviklingen fra 1884 til 1980.

Våre videre utfordringer
Det er en situasjon med den tilsynelatende kunnskapsløsheten mht hvem som har stått for konklusjonen om at luken må være opp til enhver tid, fordi de påstår at reguleringsplan tilsier det. Ingen av Bø kommune sine ansatte eller politikere kan svare. Bø kommune henviser til Sundsbarm og Sundsbarm til Bø kommune, ingen vil svare. Dette har pågått i årevis.

Videre er det ingen vet noe når vi spør om hvem som styrer luken. Vi husker godt at det stod gravemaskiner i den naturlige overløpsterskelen ved utløpet av Seljordsvatnet da de bygde om luken rundt 1970-80 tallet, ca ved utløpet av Hønseåa. Hva gjorde de der? De første åra lå luka oftest på ca 116 meter, bare ved flom ble den løftet opptil 116, 45. Hvorfor brukte de så langt tid fra ombygging av luka, til at de stengte luka permanent på topp. Er det for å få tid mellom årsak og virkning, slik at folk ikke kobler økningen i Seljordsvatnet til ombygning av luka?
Det er så mange faktorer og hendelser med store økonomiske konsekvenser som gjør at vi er blitt veldig skeptiske til all informasjon, og mangel på informasjon fra Bø kommune og Skagerak Energi.

Det bemerkes at Sundsbarm Kraftverk de siste årene, for å sikre minste vannføring i Bø elva, også har valgt å tappe i fra Sundsbarm, i stedet for å senke luka i Hagadrag. Dette har medført at vannstanden generelt/ofte blir høyere enn normalvannstanden skal være. Vi opplever at vannstanden ofte er mellom 116,50 og 117,0. Dette opplever vi som en konstant illegitim heving av vannstanden i Seljordsvatnet.

Unnvikende og stadig vanskelig kommunikasjon gjennom mange år med Bø kommune og Sundsbarm Kraftverk har ført til at vi er svært skeptiske til den utviklingen vi har opplevd. Særlig spørsmål om luken kan brukes til å regulere vannspeilet til normalvannstand. Dette er det ingen som vil svare på. De bare sier at luken betyr ingenting når det er flom. Det er for så vidt nesten riktig, avhengig av hvor stor flommen er. Men ved nivå mellom 116,50 og 117 vil luken føre vannspeilet mot normalvannstanden i løpet av et par dager. Det har vi opplevd tidligere. På 1980 tallet, da vi drev utbygging og skulle mure nær og under vannlinjen, var ansatte i Sundsbarm, den gang, velvillige til å åpne luken når det var for høyt vann å til at muringen kunne finne sted. Da gikk vannet drastisk ned i løpet av 1 til 2 dager.
Vi skjønner at vi ikke kan be om å åpne luken når det er høy flom, da skal jo luken være stengt. Det er når det er nær normalvannstand, og FØR flom når vi vet at det kommer regn, og ETTER at flommen nærmer seg normal igjen, at vi ber om en senkning av luka, Det er tiden vannstanden er høy som nå er mye lengere nå enn tidligere. Og det er dette som teller for oss. Vi vil gjerne ha normalvannstand lengst mulig.

Skagerak Energi og Bø kommune har store sammenfallende interesser som får oss til å tenke på bukken og havresekken. Hensynet til maksimal utnyttelse av kraftressursene kommer foran høyden på vannstanden i Seljordsvannet. Derfor er vi også svært skeptisk til den informasjon som kommer derfra.

Jo høyere Seljordsvannet er, jo mer har de å gå på for å sikre minste vannføring i Bøelva, og jo sikrere er vannforsyningen til Oterholt kraftverk. Og jo sjeldnere trenger de å slippe vann fra Sundsbarm-vannet for å sikre vannføring i elva når det er lave strømpriser. De har større fleksibilitet til å velge mellom å senke luka, og å tappe fra Sundsbarm. Avhengig av hva som er mest lønnsomt i øyeblikket.

Vedlagte bilder viser et mye lavere Seljordsvann før enn nå. Bildene viser også konsekvensene for vår plass når det er flom i Seljordsvannet. Når luka holdes stengt hele tiden varer flomsituasjonen urimelig lenge. Ved selvsyn opplever vi at Seljordsvannet har et mye høyere nivå enn tidligere. Dette viser også indirekte artikkelen i Bø Blad fra vinteren 2018, der Magne Wraa argumenterer for at normalvannstanden i Seljordsvatnet burde være 117 meter! Her påstår de at Seljordsvatnet ikke er høyere nå enn tidligere. Likevel argumenterer de for en normalvannstand høyere enn vi aldri har opplevd tidligere.

Vi mener at Bø og Sundsbarm plikter å holde vannstanden så nær normalvannstanden som mulig. Det betyr å åpne luken så snart det er forsvarlig i forhold til flomsituasjonen. Ved å holde luken stengt til enhver tid på bakgrunn av en subtil tolkning av regelverket foretar de i praksis en permanent heving av Seljordsvannet på mellom 0, 5-1 meter, noe som krever søknad, info og erstatning. Dette er til stor ulempe for campingplassen, som har bygd i samsvar med vedtatt reguleringsplan.

NVE må pålegge Bø og Sundsbarm kraftverk å få på plass et styringsregime for luken i Hagadrag som raskest mulig prøver å reetablere normalvannstanden på 116 meter, og holde den der lengst mulig.

Dersom dagen situasjon ikke forandres, ser vi med næringsvirksomheter rundt Seljordsvannet ingen annen mulighet enn å ta saken til retten. Vi føler at vi står mot store økonomiske interesser og et par kommuner som sitter på begge sider av bordet i forhandlingene. Vi trenger hjelp av noen som har myndighet og er sterkere enn oss.

Vennlig hilsen

For campingplassene rundt Seljordsvannet ved

Sigmund Telnes	Sveinung Haugen
Telnessanden camping	Garvikstrondi Camping